

IWONA DĄBROWSKA

BADANIA ARCHEOLOGICZNE Wczesnośredniowiecznego Grodziska w Jarantowie, pow. Kalisz, w 1966 roku

Badania archeologiczne przeprowadzone na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Jarantowie, pow. Kalisz, miały na celu weryfikację wyników pomiarów magnetycznych, które na tym obiekcie wykonał we wrześniu 1965 r. R. E. Linington z Fundacji C. M. Lerici w Rzymie¹.

W tym celu na koronie wału oraz wewnątrz grodu wykonano 7 wykopów sondazowych o łącznej powierzchni 71,75 m² (ryc. 1), które zlokalizowano w obrębie ano-

Rys. 1. Jarantów, pow. Kalisz. Widok wschodniej partii wału grodziska
Fot. K. Dąbrowski

¹ R. E. Linington, *Report on Geophysical Test Surveys tu The Region of Kalisz. Poland 1965. Fondazione C. M. Lerici, Roma, Relazione N. A 14, s. 4-7*; K. Dąbrowski, R. E. Linington, *The use of a proton magnetometer near Kalisz. Poland. „Prospezioni Archaeologiche”, 2, Roma 1967, s. 29*; R. E. Linington, K. Dąbrowski, *Doświadczalne badania magnetometrem protonowym stanowisk archeologicznych w rejonie Kalisza, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, R. 16: 1968 nr 1, s. 83.*

Rys. 2. Jarantów, pow. Kalisz. Konstrukcja kamienna w wykopie sondażowym 2

Fot. K. Dąbrowski

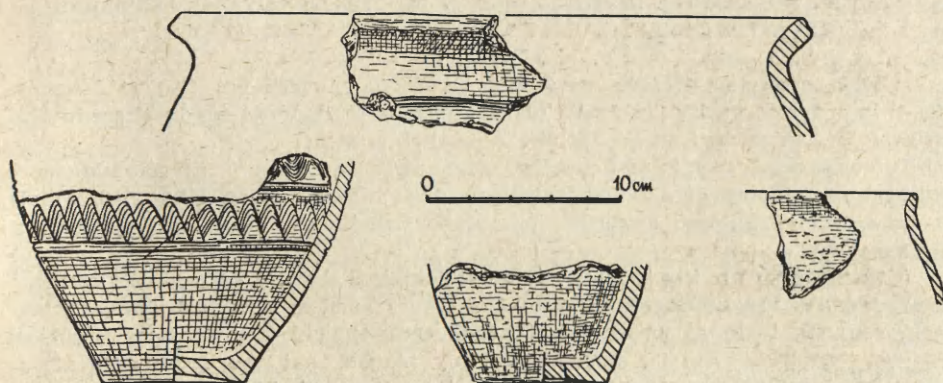

Rys. 3. Jarantów, pow. Kalisz. Szczątki konstrukcji drewnianej i kamiennej w wykopie sondażowym 3

Fot. K. Dąbrowski

mali wyznaczonych przy pomocy magnetometru protonowego typu Elsec przez R. E. Liningtona. Wykopy sondażowe 1—3, 5 i 6 odsłoniły szczątki konstrukcji skrzyniowych wału obronnego w postaci zwęglonych belek oraz skupisk kamieni (ryc. 2,3). Kamienie te wypełniały zapewne skrzynie wału. W rejonie, gdzie domyślać się można bramy, układ kamieni zdaje się wskazywać na ich zastosowanie również jako płaszczka dodatkowo osłaniającego drewnianą konstrukcję wału (sondaż 2 i 3). Sondaże 1—3, 5 i 6 potwierdziły wyniki badań magnetycznych.

Skontrolowano również duże anomalie punktowe (A, B), które zgodnie z przewidywaniami wyznaczały położenie większych przedmiotów żelaznych (podkova i okucie). W sondażu 4 obok wspomnianego okucia odsłonięto również skupisko kamieni, które nie zostało wykryte magnetometrem. Na 7 wykonanych sondaży w tym jednym przypadku uzyskano wynik nie pokrywający się z rezultatami pomiarów magnetycznych. W sondażu 5 niektóre z kamieni tworzących skupisko były przepalone, spękane. Pomiedzy nimi zalegała spora ilość fragmentów naczyń (ryc. 4). Obiekt ten, zapewne palenisko, wykazał różnicę w wartościach anomalii w stosunku do skupisk kamieni odkrytych w pozostałych sondażach.

Rys. 4. Jarantów, pow. Kalisz. Fragmenty naczyń z wykopu sondażowego 5
Rys. E. Krakowska

Układ stratygraficzny grodu w Jarantowie w świetle badań sondażowych przedstawia się następująco:

- warstwa I — humus, miąższości 0,20 m;
- warstwa II — jasnoszara, piaszczysta ziemia, miąższości od 1,00 do 1,20 m;
- warstwa III — jasnoszara ziemia przemieszana z piaskiem o miąższości 0,10 do 0,20 m;
- warstwa IV — czarna ziemia zawierająca okruchy węgla, a w obrębie wału szczątki zwęglonych konstrukcji drewnianych o miąższości 0,10 do 0,50 m;
- warstwa V — jasnoszara ziemia przemieszana z piaskiem o miąższości 0,10 do 0,50 m;
- warstwa VI — żółty piasek calcowy.

Materiał ceramiczny reprezentuje głównie formy charakterystyczne dla X w. Stwierdzono również obecność fragmentów naczyń ręcznie lepionych oraz materiału z XI—XII w.

Na polu ornym p. J. Andruszczaka, 200 m na wschód od grodu, wykonano wykop

sondażowy o powierzchni 4 m². Na terenie tym zebrano w 1965 r. znaczną ilość fragmentów naczyń. Stwierdzono, że pod humusem miąższości 0,20 m zalega warstwa osadnicza wczesnośredniowieczna, miąższości średnio 0,50 m, zawierająca materiał ceramiczny analogiczny do uzyskanego w obrębie grodu.

Badania w Jarantowie wykazały przydatność magnetometru protonowego dla wstępnego rozpoznania grodów wczesnośredniowiecznych.

Zespół osadniczy w Jarantowie związany był niewątpliwie ze szlakiem wiodącym z Kalisza przez Stawiszyn (znaczne skupisko stanowisk z różnych epok, w tym również i wczesnośredniowiecznych) do Konina. Wydaje się, że gród w Jarantowie funkcjonował stosunkowo krótko i został zniszczony przez pożar najpóźniej na przełomie X/XI w. Od dalszych badań oczekiwać należy pełniejszego wyjaśnienia roli tego grodu w systemie obronnym ziemi kaliskiej.

IWONA DĄBROWSKA

ARCHAEOLOGICAL INVESTIGATION OF THE EARLY MEDIEVAL EARTHWORK AT JARANTÓW, DISTR. KALISZ, IN 1966

In 1966 seven test trenches were dug on the early medieval site at Jarantów (fig. 1) in order to verify the results of magnetic measurements made there in 1965 by Mr. R. I. Linington from the Lerici Foundation of Rome.

Test trenches 1, 2, 3, 5 and 6 revealed charred beams and concentration of stones regarded as remains of a rampart built in caisson construction (fig. 2, 3). Points A and B which showed magnetic anomalies yielded large iron objects (a spur and a mount).

In addition to an iron mount, trench 4 contained a large group of stones not detected by the magnetometer. Some of the stones found in trench 5 showed traces of fire. Among them a number of potsherds came to light (fig. 4). Stratigraphical evidence combined with the study of pottery indicate that the stronghold at Jarantów did not last long and was destroyed by fire, probably at the turn of the 10th/11th centuries.

Pottery of the same date was found in an occupation layer, 0.50 cm thick. This habitation site, associated with the stronghold, lies on fields about 200 m to the east.